

Er det ikke litt pussig at vi har en PST-sjef som er såpass dårlig til å lytte på signaler?

Liv og levebrød

«En dempet valgkamp gjør medianvelgeren til et spesielt yndet bytte høsten 2011,» skriver Ola Kvaløy. FOTO: SCANPIX

Å drive valgkamp er som å selge is på stranden

Kampen om medianvelgeren

DU STØTTER de norske velferdsordningene, men synes ikke vi bør betale så mye mer i skatt. Du er positiv til et flerkulturelt fellesskap, men ser også behovet for en streng innvandringspolitikk. Du er opptatt av en sterk offentlig skole og et sterkt offentlig helsevesen, men går ikke av veien for private løsninger. Du er positiv til nytt konserthus, men bare hvis det ikke går utover kommunens helse- og omsorgstilbud. Gratulerer! Du er medianvelgeren, og denne uka gjør politikerne seg så valgbare at du ikke lenger ser forskjell.

TO ORDFØRERKANDIDATER som kjemper om din stemme, sammenlignes gjerne med to iskrem-selgere som starter på hver sin side av stranden. Badegjestene er spredt jevnt utover, men går til nærmeste selger. For å kapre kunder vil iskrem-selgerne bevege seg mot hverandre helt til begge står på midten av stranden. Det samme gjelder kandidatene som kjemper om størst mulig oppslutning. De nærmer seg midten av det politiske landskapet. Der står medianvelgeren. Han er indifferent. Likegyldig til hvem han skal stemme på.

Medianvelgerteoremet ble frem satt av Duncan Black i 1948 og popularisert av Anthony Downs i den innflytelsesrike "An Economic Theory of Democracy" fra 1957. Teoremet baserer seg på Harold Hotellings modell for økonomisk lokalisering. Modellen kan forklare hvorfor vi kjører sultne i 10 mil langs landeveien i desperat lengsel etter en matbit, før plutselig både McDonald's og Burger King dukker opp side om side. På samme måte

Ola Kvaløy

Professor i økonomi ved Universitetet i Stavanger

Han støter ingen med sine dvaske standpunkter

kan medianvelgerteoremet forklare hvorfor de politiske partiene blir så like hverandre, og hvorfor velgere med særinteresser eller spesielle behov møter liten eller ingen respons hos sine representanter.

MEDIANVELGERTEOREMET danner utgangspunkt for den såkalte Public Choice retningen i statsvitenskapen, som tar i bruk økonomisk spillteori for å analysere og forstå politikk. Retningen blir kritisert for å ha et kynisk syn på politikere og velgere. Førstnevnte er bare opptatt av å maksimere velgeroppslutning. Sistnevnte er bare opptatt av egne behov. Likefullt har spillteorien for alvor gjort sitt inntog i statsvitenskapen. Kritikken er da også noe upresis ettersom de spillteoretiske modellene gir rom for både idealistiske politikere og velgere som bryr seg om annet enn sin egen lommebok.

KAN VI SÅ BRUKE medianvelgerteoremet på norske forhold? I utgangspunktet passer det best for to-partisystemer, som de vi finner i USA og Storbritannia. Kampen om medianvelgeren blir også tydeligere hvis de viktigste politiske konfliktlinjene går langs samme akse.

Tony Blairs suksess på 90-tallet var et klassisk eksempel på medianvelgerfrieri hvor middelklassen som tidligere støttet de konservative gikk over til New Labour. Og ved valget i USA i 2000 så man ifølge statsvitene nesten ikke forskjell på politikken til to så ulike politikere som George Bush og Al Gore. Velgerne kunne som kjent heller ikke bestemme seg – det skilte tilslutt 224 stemmer i vippstaten Florida.

I NORGE HAR VI et flerpartisystem, og dette gir plass til flere utsalgsstopp på stranden. Forholdstallsvalg gjør at flere partier blir representert i de folkevalgte forsamlingene. Dessuten er det ikke vanskelig å få øye på kryssende konfliktlinjer – høyresiden står mot venstresiden, sentrum mot periferi. Dette åpner for partier som representerer velgere med spesielle interesser.

MEN MEDIANVELGERNE er også populære i flerpartisystemer. I Sverige hadde statsminister Fredrik Reinfeldt stor suksess med beretningen om de "Nya Moderaterna", som fikk tilnavnet "Nya Socialdemokraterna". Og i Norge har vi sett hvordan Høyre under Erna Solberg har hatt meningsmåling-suksess

med sitt "Mennesker, ikke milliarder" – mantra. I store strukturelle og økonomiske spørsmål er det rett og slett vanskelig å se forskjell på Høyre og Arbeiderpartiet. Paradoksalt nok blir gjerne konfliktnivået større på lokalt nivå der mindre står på spill. Dette ser vi spesielt i mindre kommuner hvor små saker kan skape langvarige isfronter. Når oljepenger smøres utover landet trenger lokalpolitikere sjelden å gjøre tøffe prioriteringer. De kan dermed unne seg den luksus å krangle om detaljene.

ETTER TRAGEDIEN i Oslo og på Utøya ble politikere forståelig nok enige om å føre en dempet valgkamp. Medianvelgeren er derfor et spesielt yndet bytte høsten 2011. Han støter ingen med sine dvaske standpunkter. Samtidig kan vi kanskje nå forvente en generasjon av politikere som i større grad tør å stå oppreist for meninger som ikke gir umiddelbar velgeruttelling. Det kan bety mindre oppmerksomhet på medianvelgeren og bedre kår for norsk politisk debatt.

LIV OG LEVEBRØD

Mandager skriver:

PER FUGELLI

OLA KVALØY

SOFIE BRAUT

KNUD KNUDSEN

INGERID BØ

MARI REGE